

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA 3 (P3)

NYENYANYANA/NYENYANKULU 2014

TIMARAKA: 100

NKARHI: tiawara ti2½

Papila leri ri na 7 wa tipheji.

SWILERISO

1. Papila leri ri avanyisiwile hi SWIYENGE SWINHARHU:

XIYENGE XA A: Switshuriwa swa xitsalwana (50)

XIYENGE XA B: Switshuriwa swa xitsalwambiko xo leha (30)

XIYENGE XA C: Switshuriwa swa xitsalwambiko xo koma (20)

2. U languteriwa ku hlamula xivutiso XIN'WE eka xiyenge XIN'WANA na XIN'WANA.

3. Tsala hi ririmi leri u kamberiwaka ha rona.

4. Sungula xivutiso xa xiyenge XIN'WANA na XIN'WANA eka pheji YINTSHWA.

5. U fanele ku kunguhata ntirho wa wena (xik. Tsala mepe wa miehleketo/dayagiramuchati ya nkholuko/marito ya nkoka, na swin'wana na swin'wana), hlela na ku hlayisisa ntirho wa wena. Nkunguhato wu fanele wu kombisiwa EHENHLA kutani ehansi ka wona ku landzela xitsalwana.

6. Minkunguhato hinkwayo yi fanele ku kombisiwa hi ndlela leyi kombisaka leswaku i minkunguhato. U tsundzuxiwa ku endla nkhwatihato emakumu ka minkunguhato hinkwayo.

7. Nombora nhlamulo ya wena ku ya hilaha nhlokomhaka yi nga nomboriwa hakona.

8. Tsala nhlokomhaka leyi faneleke eka nhlamulo yin'wana na yin'wana.

LEMUKA: Marito ya nhlokomhaka a ya fanelangi ku katsiwa eka ntsengo wa marito ya xitshuriwa.

9. Tsala hi vurhon'wana (swi saseka no vonaka), u landzelela milawu leyi faneleke ya mapeletelo, mahikahatelo na mavumbelo ya swivulwa.

10. U tsundzuxiwa ku tirhisa nkarhi hi ndlela leyi landzelaka:

XIYENGE XA A, kwalomu ka 80 wa timinete

XIYENGE XA B, kwalomu ka 40 wa timinete

XIYENGE XA C, kwalomu ka 30 wa timinete

XIYENGE XA A: SWITSHURIWA SWA XITSALWANA**XIVUTISO XA 1****SWILETELO:**

- Hlawula nhlokomhaka **yin'we** ntsena leyi u yi twisisaka swinene, kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla **nkunguhato** u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwana xa wena xi fanele ku va exikarhi ka **400–450** wa marito.

- 1.1 Wena na varhangeri van'wana va xipano xa n'wina a mi endzerile xipano xin'wana xa ndhuma xa laha tikweni ku ya kuma vuleteri. Rungula hi ta mafambelo ya n'wina. [50]
- 1.2 Siku leri ri ta tshama ri ri emiehleketweni ya mina. [50]
- 1.3 Ndza tinyungubyisa swinene hi ririmi ra mina. [50]
- 1.4 Leswi faneleke ku endliwa ku herisa madzolonga na ku chaviselana hi nkarhi wa switereka. [50]
- 1.5 Kanela hi vunene na vubihi bya ku va vadyondzi va etlela eswikolweni hi minkarhi ya swikambelo leswaku va ta kota ku hlaya tibuku. [50]
- 1.6 Ku pfumaleka ka mintirho laha tikweni swi vanga ku tlakuka ka nhlayo ya vugevenga. Pfumela kumbe u kaneta. [50]
- 1.7 Xiyaxiya swifaniso leswi landzelaka laha hansi kutani u hlawula xin'we eka swona u tsala xitsalwana hi nhlokomhaka leyi u xi nyikeke yona.

1.7.1

[Xifaniso xi huma eka webusayiti ya www.google.com]

[50]

1.7.2

[Xifaniso xi huma eka webusayiti ya www.google.com]

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A:

50

XIYENGE XA B: SWITSHURIWA SWA XITSALWAMBIKO XO LEHA**XIVUTISO XA 2****SWILETELO:**

- Hlawula nhlokomhaka **yin'we** ntsena leyi u yi twisisaka swinene, kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla **nkunguhato** u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va exikarhi ka **180–200** wa marito.
- Sungula nhlamulo ya wena eka pheji yintshwa.

2.1 PAPILA RA XIKOMBELO NA TSALWAVUTITIVISI (CV)

Hlaya xinavetiso lexi landzelaka kutani u tsala **papila** ra xikombelo leri seketeriwaka hi **tsalwavutitivisi (CV)** u swi rhumela eka vanavetisi va ntirho lowu navetisiweke laha hansi.

NOMBORO YA POSO MUHOLO NDHAWU	: 42/02: MATSALANA WA GIREDI YA I R129 780 hi lembe.
SWILAVEKO	: Chief SA Army HQ, South Wing, Dequar Road, Pretoria. : Giredi ya 12; Tidyondzo ta Khomphyuta (<i>MS Word, MS PowerPoint and MS Excel</i>); Vuswikoti byo amukela tiqingho; Vuswikoti bya vuhlanganisi (byo tsariwa na bya nomo).
LESWI U LANGUTERIWAKA KU TIRHA SWONA	: Ku lulamisa dayari ya Mufambisinkulu, ku teka timinete na ku tsala mapapila.
KU KUMA VUXOKOXOKO	: Tihlanganise na Manana Kubayi TL eka, 012 355 1602.
XIKOMBELO A XI KONGOMISIWE EKA	: Ndzawulo ya Vusirheleli, SA Army Headquarters, Private Bag X981, Pretoria, 0001
SIKU RO HETELELA KU AMUKELA SWIKOMBELO	: 9 Nyenyanyana 2014
LEMUKA	: Ku hava xikombelo lexi nga ta amukeriwa endzhaku ka siku ro hetelela ro amukela swikombelo.

[30]**2.2 XIVIKO**

Vikela muyimeri wa masipala ya le ka n'wina hi ta nhlengeletano ya vaaki leyi veke kona emugangeni wa ka n'wina mayelana na makungu ya n'wina yo pfuna ku basisa mbangu.

[30]

2.3 INTHAVHIYU

U nyikiwile ntirhokaya wa ku lavisisa hilaha munhu loyi a nga xikombiso lexinene evuton'wini bya wena a humeleleke hakona. Tsala **inthavhiyu** leyi mi veke na yona.

[30]**2.4 MATIMU YA MUFI**

Muakelani wa wena u hundzile emisaveni. Tsala **matimu** ya mufi loyi lawa u nga ta ma hlaya hi siku ro n'wi heleketa endlwini ya yena yo hetelela.

[30]**NTSENGO WA XIYENGE XA B: 30**

XIYENGE XA C: SWITSHURIWA SWA XITSALWAMBIKO XO KOMA**XIVUTISO XA 3****SWILERISO:**

- Hlawula nhlokomhaka **yin'we** leyi u yi twisisaka swinene, kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla **nkunguhato** u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va exikarhi ka **100–120** wa marito.

3.1 DAYARI

Tsala **dayari** ya masiku ya ntlhanu ya rendzodyondzo leri mi veke na rona hi xikolo xa n'wina.

[20]**3.2 PHOSITARA**

Endla **phositara** yo hangalasa hungu ra mphikizano wa vuyimbeleri wo hlengeleta mali yo phalala lava pfumalaka.

[20]**3.3 SWILERISO**

Xaxameta **swileriso** swa matirhiselo ya mirhi na maphilisi leswi dokodela a ku nyikeke swona.

[20]

NTSENGO WA XIYENGE XA C: 20
NTSENGO WA TIMARAKA: 100